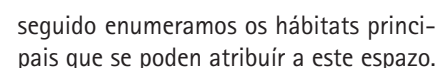

Neste breve informe dáse conta, desde a observación do experto e profesor en Botánica, Xabier Amigo, dos hábitats e especies vexetais presentes en Cabo Touriñán (concello de Muxía), "terra prometida" polo actual goberno autonómico a Pescanova para a instalación dunha granxa acuícola de cultivo de rodaballo. Este mesmo proxecto fora desbotado polo anterior Executivo, que agora se recupera contra a vontade do movemento ecoloxista e a pesar de que Cabo Touriñán é Lugar de Interese comunitario, Zona de Especial Protección dos Valores Naturais e zona pertencente á Rede Natura 2000.

Contén tres hàbitats prioritarios:

- Uceiras húmidas atlánticas de zonas mornas de *Erica ciliaris* e *Erica tetralix* (Hábitat prioritario *4020). Preséntanse na chaira do Monte Gordo e no istmo, entre a estrada e a súa vertente a mar aberto; pero tamén hai formacións menos extensas pero moi ben conservadas en ringleiras de auga que escoan cara a vertente leste, tanto desde a chaira de Monte Gordo como desde a estrada ao seu paso polo istmo.
- Uceiras secas atlánticas costeiras (Hábitat prioritario *4040). Correspóndese coas toxeias pulvulares con caméfitos afectados pola mecanomorfose e albergando interesantes taxons endémicos. Deste tipo de toxeias marcadas claramente polo sopro do vento e a halitose mariña, temos nalgúns puntos de Galiza fermosas representacións nas costas máis expostas do noso litoral, e no cabo Touriñán atópase representada a asociación *Cisto salvifolii-Ulicetum humilis*, endémica do sector corolóxico galaico-portugués. É un erro a interpretación restritiva que se fai deste hábitat nalgúns manuais ligándoo exclusivamente á presenza/ausencia da urce *Erica vagans*.
- Pozas temporais mediterráneas (Hábitat prioritario *3170). Con dúbidas. Hábitat de presenza moi puntual e fráxil, máis representado por uns espazos de moi poucos metros cadrados, algo descontinuos, formados por pequenas depresións con empozamento temporal onde se ten detectado unha comunidade formada polos nanoterófitos *Cicendia filiformis* (L.) Delarbre e *Solenopsis laurentia* (L.) C.Presl.. A posíbel presenza de *Isoetes hystrix* Bory non

esvara suavemente cara o oeste-suroeste namentres que presenta unha caída máis acusada cara ao leste. Esta topografía ten notábel importancia no proceso do escoramento das augas, o que vai propiciar a distribución dalgúns dos seus hábitats máis interesantes.

O espazo do cabo ten pouca variabilidade xeolóxica aínda que as formas erosivas dos granitos nos cantís e na liña de costa ofrecen unha grande diversidade de formas. Ademais dos rochedos é sobresaínte o cúmulo de áreas de sistema paleodunares que recobre unha parte importante da península, áreas que de cando en vez afloran, aínda que nas ladeiras e depresións predominan os solos con materia orgánica suficiente e continua permitindo o desenvolvemento de uceiras-toxeiras de diverso tipo e mesmo de pasteiros higrófilos que teñen sido favorecidos no xeito máis tradicional de aproveitamento do territorio en climas atlánticos hiperoceánicos. De

puido ser confirmada. É teima de discusión técnica se as formacións deste hábitat empobrecidas en especies e presentes nas áreas extremas, fora do seu óptimo bioclimático, deben interpretarse coma hábitat 3170 ou ben dentro do hábitat 3130, non prioritario. Habería de facerse un seguimento ao longo de varios anos para ver se na época óptima de inundación primaveral aparece unha comunidade máis biodiversa en terófitos.

HÁBITATS NON PRIORITARIOS

- 1230 Cantís con vexetación das costas atlánticas e bálticas.
- 3130 Augas estancadas, oligotróficas ou mesotróficas, con vexetación de *Littorelletea uniflorae* e/ou *Isoeto-Nanojuncetea*.
- 4030 Uceiras secas europeas.
- 8230 Vexetación pioneira do *Sedo-Scleranthion*.
- (6410) Pradeiras higrófilas de orixe antropoxénica, en boa parte atribuíbles ao hábitat 6410.

ESPECIES VEXETAIS

En canto ás especies vexetais que se poden atopar nestes hábitats e no conxunto da área LIC, a máis sobresáinte sexa probabelmente a gramínea *Linka-grostis juresii* (Link) R.García, Blanca & Morales incluída no Catálogo Galego de Especies Ameazadas (CGEA) na categoría de Vulnerábel. Trátase dun endemismo do cuadrante noroccidental ibérico estritamente ligado aos hábitats turbosos como os que se desenvolven nas zonas

s.n.m: sobre o nivel do mar.

Istmo: Brazo de terra entre linguas de auga que une dúas porcións de terra maiores.

Higrófilos: seres vivos, comunidades vexetais ou hábitats, que se desenvolven nun medio físico caracterizado por un enchoupamento do solo temporal ou permanente.

Matogueiras pulvinulares: vexetación de especies leñosas arbustivas como toxos e uces (matogueiras) que por causas físicas do contorno no que viven adoitan unha forma de mata hemisférica (pulvinular) coas súas ramiñas apertadas entre si.

Caméfitos: especies leñosas de baixa estatura.

Mecanomorfose: efecto dos ventos dominantes sobre unha planta perenne, mato ou árbore, que consegue modificar a forma xeométrica destes de xeito anómalo (caso dos matos pulvinulares, en forma de pequena cúpula).

Taxons: rango do sistema xerárquico co que en Botánica se organizan todos os seres vivos obxecto do seu estudo: especie, xénero, familia, orde, clase, etc. Neste artigo refírese tanto as especies coma as posíbeis

máis húmidas das matogueiras higrófilas mencionadas anteriormente.

A maiores desta especie incluída no CGEA, non deixan de ser flora interesante algúns endemismos que se desenvolven asociados ás matogueiras secas costeiras coma *Angelica pachycarpa* Lange, *Rumex acetosa* subsp. *biformis* (Lange) Castrov. & Valdés-Berm. ou a propia *Armeria pubigera* (Desf.) Boiss.

As comunidades vexetais que constitúen os hábitats anteditos son dunha grande fragilidade, en especial os dependentes da auga edáfica, temporal ou permanente. As ladeiras que descenden lentamente do istmo ao mar cara ao sol poñente son a meirande superficie de matogueiras e pasteiros higrófilos de toda a península do Cabo Touriñán.

GLOSARIO

variacións morfolóxicas xeneticamente diferenciábeis de rango menor.

Halitose mariña: factor ecolóxico de grande influencia nas comunidades vexetais que viven na terra firme inmediata ás costas mariñas con moita sopradura de vento. Este deposita na terra multitude de pingas de auga salgada, cuxo efecto sobre o solo e a propia epidermes das plantas é moi selectivo.

Nanoterófitos: plantas que desenvolven a súa vida nun período inferior a un ano de tamaño pequeno.

Terófitos: Plantas cuxos únicos órganos perdurantes no ano son as sementes.

Endemismo: en Bioloxía indica que a distribución dun taxon está limitada a un ámbito xeográfico reducido, non se atopando de forma natural en ningunha outra parte do mundo.

Turbosos: medios ecolóxicos nos que se forma a turba, resultado dunha lenta descomposición da materia orgánica de plantas nun solo permanentemente enchoupado de auga.

Auga edáfica: é a auga dispoñíbel para as plantas procedente do solo e que captan polas raíces.

Aínda que a superficie principal foi dedicada a pasteiros, a expensas de modificar e "levantar" a matogueira higrófila nun xeito tradicional de aproveitamento do terreo para o gando, non deixa de sorprender a grande superficie de solo enchoupado de auga doce que sustenta todas esas comunidades. A orixe de toda esa auga é o carácter hiperhúmido do réxime de precipitacións que debe soportar o promontorio do cabo, aínda que o Monte Gordo non chega aos 100 m de altitude.

Por tanto é de destacar que a estas matogueiras higrófilas do istmo do Cabo Touriñán non só lles pode afectar unha edificación ou actuación industrial levantada na súa propia área de ocupación, senón que tamén verían reducido o seu aporte de auga edáfica por unha actuación semellante na parte alta que lle queda inmediatamente ao norte: a pequena chaira de Monte Gordo e as súas ladeiras cara ao sur.

Por todo o exposto, xulgo razoábel de todo punto de vista, a cualificación de INCOMPATÍBEL do proxecto de ocupación parcial da península do Cabo Touriñán coa actuación industrial dun proxecto de granxa piscícola. A superficie de intervención na que se pretende actuar vai supoñer, tanto directa como indirectamente, a desaparición de hábitats de interese prioritario para a Comunidade Europea, así como dunha poboación dunha especie incluída no Catálogo Galego de Especies Ameazadas.

* Xavier Amigo Vázquez é Profesor do Departamento de Botánica da Universidade de Santiago de Compostela.

4040* *Cisto salvifolii-Ulicetum humilis*.

4020* Matogueira de *Genisto-Ericetum tetralicis* e detalle da flor da urce.

1230 Pasteiro halófilo *Dauco gummiferi-Festucetum pruinosae*.

3130 Comunidade de pequenos helófitos *Hyperico-Potametum oblongi*.